

TULBURĂRILE DE LIMBAJ ȘI COMUNICARE TOT MAI DES ÎNTÂLNITE ÎN RÂNDUL COPIILOR DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ

Tatiana AGAPI,

*cadru didactic de sprijin, grad didactic II,
IET Grădinița-Creșă „Prichindel”, s. Fîrlădeni, raionul Căușeni*

E-mail: agapi.tatiana@causeni.edu.md

ORCID ID: 0009-0004-2146-6413

CZU: 373.2.015.3:376.36

DOI: 10.46727/c.01-02-12-2023.p12-20

Abstract. *The given article presents the results of a didactic research, carried out on a sample of approximately ten different children each year, with language and communication disorders, who are observed by educators and teaching support staff from the institution, and then referred for evaluation by specialists from the Căușeni SAP framework. These children are included in the list of CREI beneficiaries where individual work is done to reduce and correct the identified problem. The purpose of the research was to monitor the number of children with language and communication disorders, and to compare the data to see the severity or not the importance of the problem identified by me.*

Keywords: *research, language and communication disorders, children, preschool age, support teaching staff, causes, stagnation, progress, work objectives, skills, assessments, results.*

Introducere

Comunicarea este cea care face lumea să funcționeze. Aceasta facilitează conexiunile umane și ne permite să învățăm, să creștem, să ne dezvoltăm. Aici ne referim nu doar la capacitatea de a vorbi, de a articula sunete, dar și de a înțelege, percepe și analiza ceea ce se spune. Comunicarea este una din cele mai importante capacități pe care le poate avea un om, iar imposibilitatea de exprimare duce la dificultăți în realizarea ca personalitate.

Cu toții cunoaștem că în decursul dezvoltării copilului conform particularităților de vârstă preșcolară 3-7 ani, însușirea și dezvoltarea limbajului necesită o mare atenție și importanță, deoarece, lăsând în umbră acest domeniu, copilul va întâmpina cu mult mai multe dificultăți și în alte domenii de dezvoltare. Pe parcursul achiziției și a dezvoltării limbajului la copiii cu nevoi speciale, pot apărea dificultăți la nivelul comunicării, al comportamentului, al relaționării cu cei din jur, din cauza unor tulburări la nivelul auzului fonematic, la nivel de articulație a limbajului sau a unor tulburări ale vorbirii.

Considerăm acest subiect foarte important și actual, luând în considerare numărul crescând de copii cu tulburări sau dificultăți de limbaj și comunicare. Am vrea să batem alarma pentru adulți ca să nu facă măcar unele din cele mai simple greșeli pe care le comit aproape zilnic fără a înțelege impactul negativ asupra dezvoltării limbajului la copii. În ceea ce privește creșterea semnificativă a numărului de copii cu dificultăți de limbaj, presupunem că aceasta se va mări considerabil din mai multe cauze, cele mai frecvente fiind:

1. timpul petrecut în exces în fața televizoarelor, telefoanelor și altor gadgeturi;
2. lipsa de comunicare în familie, indiferența față de modul de exprimare a copiilor sau chiar „blocarea” copilului în a-și exprima necesitățile prin oferirea imediată a ceea ce-și dorește, fără a-i permite să-și expună verbal trebuința;
3. vizionarea desenelor animate, a emisiunilor și filmulețelor în diverse limbi, ceea ce creează o confuzie în întregul vocabular al copilului, acesta folosind cuvinte din diferite limbi fără a le înțelege, atât el, cât și cei din jur.

Am enumerat doar câteva cauze care inhibă starea de bine a copilului de vârstă preșcolară, care creează impedimente în dezvoltarea lui psihică, emoțională și cognitivă, numărul lor fiind cu mult mai mare. Din acest motiv, ne-am propus o mică cercetare care scoate în evidență importanța și actualitatea temei respective.

În lucrarea *Psihologia copilului*, M.Găișteanu menționează: „Modul în care se dezvoltă limbajul este puternic influențat de mediul în care trăiește copilul, de cât de mult i se vorbește, de cât de mult este stimulat să folosească limbajul în comunicare. De aceea la această vârstă se remarcă diferențe între copii (dacă nu este stimulat corespunzător, copilul va vorbi mai târziu)” [3, p. 41].

Pe lângă particularitățile firești, în dezvoltarea vorbirii preșcolarilor pot să apară unele tulburări de vorbire care au tendința să se stabilizeze sau chiar să se agraveze, mai rar să dispară de la sine. Aceste tulburări se numesc defecte de vorbire și ele pot apărea, în principal, datorită unor deprinderi greșite de vorbire cauzate sau susținute de o educație lacunară sau incompetentă. E. Verza în lucrarea *Tratat de logopedie*, vol. I, a remarcat: „Indiferent că este vorba de o psihoterapie individuală sau de grup, psihoterapeutul, cadrul de sprijin sau cel care lucrează cu copilul trebuie să aibă acele calități care să-l facă agreabil și acceptat pe de o parte, iar pe de altă parte, să aibă posibilitatea de a pătrunde în mod discret în frământările subiectului. Problemele abordate în discuție vizează înlăturarea unor blocaje afective, redarea încrederii în posibilitățile proprii, îndepărtarea fobiei și a inerției în vorbire, crearea condițiilor optime și stimularea dorinței. Nu trebuie să neglijăm factorii importanți în însușirea și dezvoltarea limbajului, și anume: mediul de viață și activitate, preocuparea adulților pentru stimularea vorbirii, legătura de atașament, eficiența procesului instructiv-educativ, capacitățile intelectuale ale copilului, afectivitatea, motivația pentru activitate și personalitatea acestuia” [2, p. 188].

„Copilul învață exprimarea cuvintelor prin imitație și prin joc. Ulterior, la formarea propozițiilor se respectă regulile gramaticale, pe baza așa-numitului «simț al limbii», care este diferit de la un cuvânt la altul și influențează evoluția și învățarea limbajului.”[4, p. 1]

Preocupări legate de o dezvoltare corectă a vorbirii au existat din cele mai vechi timpuri. Logopedia se află într-o relație directă cu psihologia, pedagogia, psihopedagogia, psiholingvistica, fără de care nu se poate face o analiză completă a fenomenului de limbaj și comunicare interumană.

Necesitatea urmăririi consecvente a corectitudinii exprimării verbale a copiilor este determinată de factori multipli. Argumentele de ordin psihologic scot în evidență faptul că vârsta preșcolară mică este etapa decisivă în însușirea corectă a vorbirii, având în vedere modificările de ordin cantitativ și calitativ care vizează însușirea pronunției corecte a tuturor fonemelor, constituirea vocabularului de bază, apariția

limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea funcțiilor cognitive ale limbajului, asimilarea în practica de zi cu zi a structurii gramaticale.

Astfel, în activitatea zilnică, deja de mai mulți ani și tot mai frecvent, am observat nivelul scăzut de dezvoltare a limbajului și al comunicării la copii. Acest lucru ne-a permis să tragem concluzia următoare: chiar dacă trăim într-o lume modernă, asigurată și dispunem de tehnologii avansate, acestea trebuie folosite cu măsură și selectiv, adică vor fi alese acelea care influențează pozitiv dezvoltarea copiilor noștri.

Metode și materiale

Metoda cea mai importantă de cercetare este cea a observației. Aceasta constă în urmărirea sistematică a faptelor educaționale așa cum se desfășoară ele în condiții obișnuite. În aceste condiții, copilul nu intuiește nimic și manifestă comportament liber în tot ce dorește să comunice sau să realizeze. „Observația ca metodă constă într-o urmărire atentă și sistematică a unor reacții, comportamente, cu scopul de a sesiza aspectele lor esențiale... În interpretarea observațiilor, ținem cont de context, de situație, cât și de atitudinile, expresiile subiectului.” [1, p. 30-32]

Metoda următoare după relevanță reprezintă testele. Acestea constau dintr-o serie de întrebări, probe, sarcini (atât teoretice, cât și practice), având un caracter unitar, utilizate pentru stabilirea nivelului de dezvoltare a unor aptitudini senzorio-motorii, intelectuale sau al unor dimensiuni ale personalității preșcolarului. Rezultatul realizat de un subiect la test este evaluat în mod statistic, în raport cu rezultatele obținute anterior. Testele sunt realizate atât în formă scrisă, cât și orală, atât în colectivul de copii, cât și individual.

Pe lângă acestea, am folosit metoda jocului didactic, acesta fiind cel mai des folosit atât în recuperarea dificultăților de limbaj și comunicare, cât și în dezvoltarea mai multor competențe ca gândirea, atenția, memoria, percepția, generalizarea, problematizarea, descoperirea etc. Jocul didactic este un tip specific de activitate prin care cadrul didactic consolidează, precizează și chiar verifică cunoștințele copiilor, le îmbogățește aria de cunoștințe, pune în valoare și antrenează capacitățile creatoare ale acestora. Eficiența jocului didactic depinde de cele mai multe ori de felul în care educatoarea poate să asigure o concordanță între tema jocului și materialul didactic existent, de felul în care știe să folosească cuvântul ca mijloc de îndrumare a elevilor prin întrebări, indicații, explicații, aprecieri. Prin jocul didactic, copilul contribuie la dezlegarea unor mistere, deci lucrează efectiv și, în același timp, gândește în mod original, creator. Jocul didactic constituie o motivație pentru sarcinile didactice pe care le are de rezolvat, copilul având dorința de a cunoaște. (*Anexa 1*)

Prin joc am putut evalua progresul copiilor beneficiari ai CREI și perioadele de stagnare a lor, am identificat noi obiective de lucru pentru înlăturarea problemelor. Am utilizat și alte metode, de exemplu: dialogul, examinarea povestirii, posterul, ghicitorile, cutia cu surprize, asaltul de idei, explozia stelară, experimentală și altele, acum însă nu vom stăruia asupra lor.

Rezultate obținute

În continuare vom prezenta date care ne-au permis să abordăm acest subiect, obținute prin metodele de lucru menționate mai sus.

În rezultat, am identificat copiii care au fost supuși evaluării de către comisia SAP, ca mai apoi să identificăm pași concreți de lucru în diminuarea necesităților speciale.

În fiecare an sunt identificați alți copii cu tot mai multe dificultăți, în special de limbaj și comunicare, afirmație pe care o confirmă datele din tabelele alăturate.

Tabelul 1. Copii beneficiari CREI, 2019

Nr.	Nume copil	Data înscrierii	Dificultăți ale copilului
1.	B.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
2.	C.B.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
3.	D.D.	Noiembrie 2019	Afecțiuni din copilărie
4.	P.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, de atenție
5.	R.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
6.	C.D.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, cognitive
7.	C.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
8.	T.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, de comportament
9.	U.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
10.	Ș.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, emotive

Tabelul 2. Copii beneficiari CREI, 2020

Nr.	Nume copil	Data înscrierii	Dificultăți ale copilului
1.	B.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
2.	C.B.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
3.	P.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, de atenție
4.	R.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
5.	C.D.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, cognitive
6.	C.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
7.	U.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
8.	Ș.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, emotive
9.	G.M.	Noiembrie 2020	Rețineri și dificultăți de limbaj și comunicare
10.	M.S.	Noiembrie 2020	Dificultăți de atenție
11.	T.D.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, emotive
12.	C.M.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, cognitive
13.	G.Ș.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, cognitive

Tabelul 3. Copii beneficiari CREI, 2021

Nr.	Nume copil	Data înscrierii	Dificultăți ale copilului
1.	B.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
2.	C.B.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
3.	P.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, de atenție
4.	R.A.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
5.	C.D.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, cognitive
6.	C.M.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
7.	U.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare
8.	Ș.I.	Noiembrie 2019	De limbaj și comunicare, emotive
9.	G.M.	Noiembrie 2020	Rețineri și dificultăți de limbaj și comunicare
10.	M.S.	Noiembrie 2020	De atenție
11.	T.D.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, emotive
12.	C.M.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, cognitive
13.	G.Ș.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, cognitive

Tabelul 4. Copii beneficiari CREI, 2022

Nr.	Nume copil	Data înscrierii	Dificultăți ale copilului
1.	G.M.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare
2.	G.Ș.	Noiembrie 2020	De limbaj și comunicare, cognitive
3.	B.G.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, emotive și de comportament
4.	C.A.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare
5.	C.I.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, cognitive
6.	P.B.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, de învățare
7.	G.V.	Noiembrie 2022	Reținere în dezvoltarea vorbirii
8.	B.S.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, emotive
9.	G.M.	Noiembrie 2022	Rețineri și dificultăți de limbaj și comunicare
10.	S.T.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, emotive și de comportament
11.	B.N.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare, emotive și de comportament
12.	C.P-A.	Noiembrie 2022	De limbaj și comunicare

Tabelul 5. Copii beneficiari CREI, 2023

Nr.	Nume copil	Data înscrierii	Dificultăți ale copilului
1.	<i>C.A.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare</i>
2.	<i>C.I.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare, cognitive</i>
3.	<i>P.B.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare, de învățare</i>
4.	<i>G.V.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>Reținere în dezvoltarea vorbirii</i>
5.	<i>B.S.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare, emotive</i>
6.	<i>G.M.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>Rețineri și dificultăți de limbaj și comunicare</i>
7.	<i>S.T.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare, emotive și de comportament</i>
8.	<i>B.N.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare, emotive și de comportament</i>
9.	<i>C.P-A.</i>	<i>Noiembrie 2022</i>	<i>De limbaj și comunicare</i>
10.	<i>R.M.</i>	<i>Noiembrie 2023</i>	<i>Reținere în dezvoltarea vorbirii</i>

Din numărul total de 26 de copii evaluați pe parcursul a 5 ani, fiind incluși în lista beneficiarilor CREI, am identificat un număr mare de copii cu dificultăți de limbaj și comunicare, reprezentați în graficul ce urmează.

Figura 1. Beneficiari CREI 2019-2023

Din acești 26 de copii, care s-au adunat timp de 4 ani, este surprinzătoare diferența de gen: doar 6 fete înscrise față de 20 de băieți. În continuare reprezentăm grafic aceste cifre.

Figura 2. Repartizarea după gen

Băieții întâmpină mai multe dificultăți în dezvoltare decât fetele, acestea fiind mai dezvoltate conform particularităților de vârstă, realizând indicatorii din standardele de învățare și dezvoltare a copilului.

Concluzii

În urma observațiilor făcute în perioada indicată, am dedus că dificultățile de limbaj și comunicare au un impact negativ asupra dezvoltării armonioase a copilului. Acestea duc la neînțelegeri și în viața privată, și în timpul învățării, la școală. Prin urmare, la copil apare lipsa de interes și motivație.

Deși dificultățile amintite sunt tot mai frecvent întâlnite în rândul copiilor de vârstă preșcolară, îndemnul nostru este să încercăm să diminuăm aceste probleme, să înlăturăm factorii ce duc la asemenea cauze prin activitățile individuale și de grup, dezvoltând continuu toate procesele psiho-cognitive.

Bibliografie:

1. Cosmovici, Andrei. Psihologie generală. Iași: Polirom, 2005.
2. Verza, Emil. Tratat de logopedie. Vol. I. București: Humanitas, 2003.
3. Găișteanu, Mihaela. Psihologia copilului. Disponibil: <https://anyflip.com/oqhpp/mlin/basic>
4. <https://ultrapsihologie.ro/2015/09/19/tulburari-de-limbaj-intalnite-la-prescolari/>

Anexa 1. Jocuri didactice

